

NEBULA

παρατήρηση

κριτική

ιδέες

ρόλοι θεσμοί

κατοπίεση

πεποιθήσεις

κοινωνική πραγματικότητα

ψέμα

κυριαρχία

αντιλαμβάνομαι

αντιφάσεις

αμύνομαι

κράτος

κλησιός

βαθαίνω

ακονίζω

ανάληψη

ιδιώτευση

νόμοι

αρνούμαι

να παίξω το παιχνίδι

να αναπαράγω
τους ρόλους

να αφομοιωθώ

να θρέψω με το δυναμικό μου

να κάνω ότι

την κυριαρχία,

κάθε

δεν είδα

τις εμπόρευματικές

εξουσια

ότι ξεχά

σχέσεις,

στική

στηκα

σχέση

να συναινέσω

να παριστάνω

ότι είμαι

στη φάση μου

Η άρνησή μου όμως είναι μόνο η αρχή. Αν θεωρήσουμε την άρνηση ζητούμενο, τότε θα έχουμε απλά περιοριστεί. Ζητάμε την κίνηση πέρα από την επιλογή της στάσης της άρνησης.

Γιατί δεν είμαστε η κριτική μας -η κριτική είναι το πολύτιμο εργαλείο μας. Δεν είμαστε αμφισβήτηση, ούτε άρνηση. Δεν είμαστε οι πεποιθήσεις μας. Οι πεποιθήσεις είναι η αφετηρία μας και το σημείο αναφοράς μας, προκειμένου να απελευθερώσουμε τη δράση μας.

ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΤΑΣΗ. ΕΙΜΑΣΤΕ ΚΙΝΗΣΗ.

Κίνηση συνεχής που θέλει να δημιουργεί ρήξη με το υπάρχον.

Κίνηση κοινωνικά ανταγωνιστική, που θέλει να διευρύνει τα μέτωπα της σύγκρουσης με αυτόν τον πολιτισμό και τους δεσμούς του.

Κίνηση πέρα από κάθε διαμεσολάβηση.

Κίνηση για την επικοινωνία, με όρους απελευθερωτικούς για μας και για τους άλλους.

Πιθανά με τις αδυναμίες της, πιθανά με τις αντιφάσεις της.

Πάντα όμως κίνηση που την ορίζουμε εμείς.

Η τέχνη είναι ανάγκη του ανθρώπου στα πλαίσια της ευρύτερης ανάγκης του για επικοινωνία. Ως τέτοια δεν έχει μείνει άμοιρη της εμπορευματοποίησης, όπως συμβαίνει σε κάθε ανάγκη. Φυσικά ως δευτερεύουσα ανάγκη, ανεξάρτητη της επιβίωσης, αποτελεί εύφορο έδαφος για κέρδος σε μια κοινωνία όπου όλες οι δευτερεύουσες ανάγκες μετατρέπονται σε ιδανικά καταναλωτικά αγαθά.

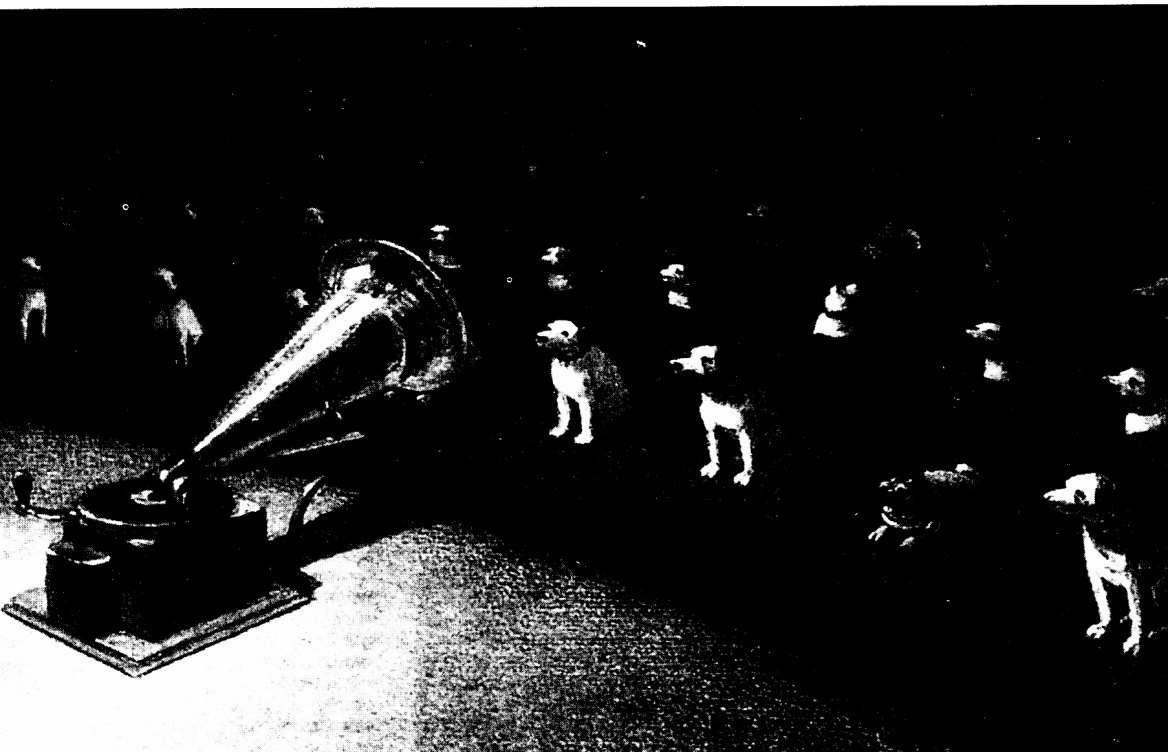
Ένα τραγουδί είναι ασφαλώς ήχοι που αποτελούν σε ένα επίπεδο μια συναισθηματική καταγραφή. Ένα τραγουδί σε ένα ράφι μαγαζιού είναι ασφαλώς ένα εμπόρευμα. Υπάρχει η αξία του, η ισοτιμία της ανταλλαγής του με χρήμα, δηλωμένη πάνω στη συσκευασία του. Τα εμπορεύματα ανταλλάσσονται στο ύψος της αξίας τους, αυτή είναι η φυσική και αυτονόητη κίνηση στον κόσμο των εμπορευμάτων. Όμως όλα τα εμπορεύματα έχουν προ-ανταλλαχθεί στη σκέψη μας σε όλους τους δυνατούς συνδυασμούς.

ΤΙ ΣΚΕΦΤΟΝΤΑΙ ΤΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ;

Τι είναι το εμπόρευμα; ένα προϊόν της εργασίας που συντελεί μόνο του την ανταλλαγή στη σκέψη, ένα προϊόν της εργασίας που αφαιρεί μόνο του το κάθε τι που θα μπορούσε να μπει εμπόδιο στην ανταλλαγή, ένα προϊόν της εργασίας προικισμένο με πνεύμα, ένα προϊόν της εργασίας προ-ανταλλαγμένο. "Αξία" δε σημαίνει τίποτ' άλλο απ' τη σκέψη του εμπορεύματος. "Εμπόρευμα" δε σημαίνει τίποτ' άλλο από ένα αντικείμενο που σκέφτεται και μιλάει. Μερικά τραγουδάνε και χορεύουν, λένε "ψιτ!", δε φθερίζονται παρά αφού χρησιμοποιηθούν, αλλά όλα λένε βασικά, κάτω απ' αυτή τη φαινομενική φλυαρία (δε βλέπουμε παρά αυτή, είναι εκεί για να βλέπουμε μόνον αυτή): "Δεν είμαι ψωμί παρά μόνο φαινομενικά, σ' αλήθεια είμαι κρασί, σίδερο, μπαμπάκι". Στην πραγματικότητα αυτό που λένε είναι ακόμα πιο βασικό, ακόμα πιο γενικό, λένε: "Δεν είμαι ψωμί, κρασί κλπ, παρά μόνο φαινομενικά. Στην πραγματικότητα είμαι 3 φράγκα". Τι σκέφτονται τα εμπορεύματα; Το χρήμα. Το χρήμα είναι μια ιδέα που βρίσκεται μέσα σ' όλα τα εμπορεύματα. Σαν εμπόρευμα, το προϊόν της εργασίας δεν έχει έναν απλό προορισμό. Αποκτά μια ξεχωριστή ιδιότητα απ' τις ιδιαίτερες ιδιότητές του, γίνεται η ιδέα μιας σχέσης, που είναι περισσότερο γενικού χαρακτήρα, όχι μόνον ως προς ένα άλλο προϊόν, αλλά ως προς κάθε δυνατό προϊόν.

(Ζαν Πιερ Βουαγιέ, 1976)

Και αν το τραγούδι είναι επικοινωνία -όπου η λέξη επικοινωνία υποδηλώνει σχέση μεταξύ ανθρώπων- το τραγούδι εμπορεύμα καταλύει αυτή τη σχέση αφού πλέον δεσπόζει η σχέση μεταξύ των εμπορευμάτων. Ο μόνος τρόπος ανατροπής της εμπορευματικής διαδικασίας, σε πρακτικό επίπεδο αλλά κυρίως στη συνείδηση, είναι η απαγκίστρωση των προϊόντων από την ανταλλακτική τους αξία. Και αυτή ακριβώς τη λογική εξυπηρετεί η επιλογή να επικοινωνούμε το έργο μας χωρίς κανένα αντίτιμο, χρηματικό ή μη, ούτε καν στην τιμή του κόστους, αφού και το κόστος αποτελεί ανταλλακτική αξία. Με αυτό τον τρόπο το έργο χάνει κάθε ταυτότητα με την οποία θα μπορούσε να εισέλθει στον κόσμο των εμπορευμάτων και να ανταλλαχθεί ως τέτοιο.

Ο όρος "καλλιτέχνης" είναι από μας καταδικασμένος. Είναι η λέξη που ονοματίζει ένα διαχωρισμό. Νομιμοποιεί τα προνόμια ενός ρόλου. Αυτόματα οι άλλοι γίνονται "καθημερινοί", "αδασείς", "απλοί άνθρωποι", ηδονοβλεψίες της τέχνης. Τι σημαίνει όμως καλλιτέχνης για τόσο ετερόκλητες περιπτώσεις ανθρώπων που (αυτο)χαρακτηρίζονται έτσι; Μήπως ο χαρακτηρισμός κατοχυρώνεται κοινωνικά διαμέσου του διαπιστευτηρίου της "επαγγελματικής σταδιοδρομίας"; Ναι, ο καλλιτέχνης καταξιώνεται όταν πουλήσει. Μπορεί να αυτοαποκαλείται έτσι σε τρίτους εφόσον πληρώνεται για να κάνει τέχνη. Και οι υπόλοιποι (οι καλλιτέχνες της ψάδας, αφού δεν τα καταφέρνουν όλοι) μένουν για πάντα στον ίσκιο της μεγάλης αλήθειας του καλλιτέχνη μονολογώντας για κυκλώματα, εύνοιες, ίντριγκες, "κονέ", καιροφυλακτώντας ταυτόχρονα για μια θέση στη φωτεινή πλευρά. Ο όρος "καλλιτέχνης" εμπεριέχει μέσα του τον επαγγελματία, τον καριερίστα και όλες τις μιξέριες που σέρνει πίσω του ένας τέτοιος. Εν τω μεταξύ, λίγο πιο κάτω από την επιφάνεια της πραγματικότητάς του, ο καλλιτέχνης δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένα αναλώσιμο για τη βιομηχανία του θεάματος. Αποδίδει κέρδος μέχρι να περάσει η μογιά του. Έχει μετουσιωθεί πλήρως στην εικόνα του, την οποία συντηρεί με αγωνία και αλλάζει από καιρό σε καιρό προκειμένου να βρίσκεται συνεχώς στο προσκήνιο. Αξιωματικά οι καλλιτέχνες δεν εργάζονται γιατί πρέπει να είναι ταγμένοι στην τέχνη τους. Η κοινή μισθωτή εργασία θα τους εξαντλούσε όσο και τους "κοινούς" ανθρώπους. Αμοιβονται για τις δημιουργίες τους ανάλογα με το πόσο πουλάνε αυτές αν και επιμένουν να λένε ότι αμοιβονται για να μπορούν να δημιουργούν.

Είναι οι αποκλειστικοί "ταλαντούχοι", οι "γεμάτοι ανησυχίες", οι "κλειδοκράτορες" της μεταφυσικής και ποιητικής διάστασης της ύπαρξης -μιας ύπαρξης που δε χωράει ποτέ στα στενά και μίξερα πλαίσια της καθημερινότητας. Είναι οι μόνοι που μπορούν να δώσουν μια υπόσχεση προβολής στην αιωνιότητα, μια βαθύτερη μαρτυρία ύπαρξης και ένα ουσιαστικότερο νόημα ζωής σε ένα κοινωνικό σύνολο όπου η ζωή κοστολογείται και μάλιστα πολύ φτηνά, όπου οι άνθρωποι παλεύουν για την επιβίωσή τους μέχρι να πεθάνουν κλείνοντας ένα προδιαγεγραμμένο κύκλο υποταγής και καταπίεσης.

Ο καλλιτέχνης βρίσκεται πάνω απ' την κοινωνία. Στέκει ειρωνικά προς τα ταμπού, τα αυτονόητα, τις χριστιανικές ή ηθικές αναστολές, τις εμμονές του συνόλου, απολαμβάνει ακόμα και μια σχετική νομική ασυδοσία. Από την πλευρά της κυριαρχίας αυτό δεν είναι μόνο ανεκτό αλλά και θεμιτό.

Ο "καλλιτέχνης" γίνεται το αναστημένο φάντασμα των απονεκρωμένων ενστίκτων του υποταγμένου ανώνυμου ανθρώπου. Δε λογαριάζει κανενός είδους καταστολή, "δε μασάει πουθενά", απαξιώνει το βιοπορισμό και απολαμβάνει τη μοναδικότητά του. Ο ανώνυμος άνθρωπος δεν έχει παρά να τον λατρεύει, να ταυτιστεί μαζί του και να φαντασιωθεί.

Το θέαμα κατακερματίζει βαθειά το κοινωνικό σύνολο για να το επανενώσει φαινομενικά -άλλωστε αυτή είναι η φύση του θεάματος, η φαινομενικότητα- σε ομάδες που αυτό επιλέγει προσδίδοντας στα μέλη αυτών των ομάδων συγκεκριμένες κοινές αναφορές και δεσμούς. Δημιουργεί στερεότυπα, ρόλους, κλισέ συμπεριφορές και ανάγκες και διαμορφώνει μια νέα "αλήθεια", αυτή της εικόνας.

Αυτή η "αλήθεια", είτε ως επιμελημένη από την κυριαρχία αφαίρεση πάνω στην πραγματικότητα είτε εντελώς ξένη προς αυτή, γίνεται η νέα πραγματικότητα όπου ο άνθρωπος, εικόνα μέσα σε εικόνες, είναι ό,τι επιλέγει να φοράει, ό,τι επιλέγει να καβαλάει, ό,τι επιλέγει για να διασκεδάσει. Ό,τι επιλέγει, βέβαια, από τις προεπιλεγμένες από το θέαμα εκδοχές. Γύρω από αυτές υπάρχει η ομίχλη των απαγορεύσεων και των καταναγκασμών. Ο φόβος του περιθωρίου: Ο φόβος μιας ζωής χωρίς εικόνα. Δηλαδή μιας ζωής χωρίς καμία αξία μέσα στην κοινωνία που δείχνει χριστιανική προσήλωση στη φαινομενικότητά της.

Αποσπάται έτσι η ζωή από την ουσία της, η πράξη και το βίωμα από την αυθεντικότητά τους, αφού και οι πιο μικρές στιγμές της καθημερινότητας αγωνιούν να βρουν την ταύτισή τους με κάποιο στερεότυπο, να καθραριστούν μέσα σε κάποια εικόνα. Αποσπάται η συνοχή των ανθρώπων από τα ταξικά της κριτήρια, αυτά της κοινής μοίρας. Σ' αυτές τις αποσπάσεις ακριβώς το θέαμα βρίσκει τον ορισμό του. Υποδηκεύεται έτσι η ροπή προς τη ρήξη και διασφαλίζεται το άτρωτο του συστήματος και η ροή του χρήματος αφού πάνω απ' όλα, για το θέαμα, οι άνθρωποι είναι καταναλωτές. Καταναλώνουν εικόνα για να εμπλουτίσουν την εικόνα τους, να προσεγγίσουν και να εισέλθουν στους προϋπάρχοντες κυρίαρχους ρόλους, είτε μιλάμε για κουλτούρα είτε για gourmet είτε αυτοκίνητα. Το θέαμα και η εμπορευματοποίηση είναι δυο έννοιες συνυφασμένες και δεν είναι δυνατό να εξετάζονται διαχωρισμένα. Είναι δυο μέρη του ίδιου: Το θέαμα είναι εμπορευματικό και το εμπόρευμα θεαματικό. Το πρώτο πιο πολύ έχει να κάνει με τη διαμόρφωση της συνειδησης και το δεύτερο με την οργάνωση της ύλης, με κοινό σκοπό πάντα την κατανάλωση.

Τις τελευταίες δεκαετίες η βιομηχανία του θεάματος αγκαλιάζει και οικειοποιείται εναλλακτικές μορφές τέχνης, εναλλακτικούς τρόπους διασκέδασης, οποιαδήποτε αιρετική τάση - ακόμα και τάσεις με περιεχόμενο που εναντιώνεται σε κυρίαρχικές δομές. Οι άνθρωποι του θεάματος έχουν "ανοικτό μυαλό", είναι πρόθυμοι να αφομοιώσουν και να απομυζήσουν κάθε νέο υλικό. Το θέαμα μπορεί πλέον με άνεση να οικειοποιηθεί και το "ανατρεπτικό" και το "αντιθεαματικό" ως επιπλέον αποφυάδες του που επιβεβαιώνουν τον πλουραλισμό του. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι πολύ απλά ότι η επαναστατικότητα και η ανατροπή πουλάει κυρίως στους νέους ανθρώπους που ίσως έχει κάτι παραπάνω να τους πεί. Κάτι σαν μια τελευταία γιορτή της νιότης, ένα τελευταίο ειδύλλιο με την αμφισβήτηση, στην πιο αποστειρωμένη και ακίνδυνη μορφή της, προτού οι νέοι άνθρωποι βουλιάξουν στην παραγωγή και την τιμήση των θλιβερών ρόλων που τους επιφυλάσσονται. Ανάκληση, απαλλαγμένη από τις κοινωνικές ζυμώσεις που τη γέννησαν, εξορισμένη από το φυσικό της χώρο -που είναι η καθημερινότητα- η επαναστατικότητα εκτονώνει και διασκεδάει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο.

Η "ανατρεπτική" στο επίπεδο του περιεχομένου τέχνη, όπως συναντάται στην κοινωνική πραγματικότητα, λειτουργεί σαν βαλβίδα εκτόνωσης, σαν μηχανισμός απόσβεσης των ψυχολογικών κραδασμών του καταπιεσμένου ατόμου. Το ανατρεπτικό περιεχόμενο μέσα στον περιχαρκαωμένο χώρο της τέχνης στην καλύτερη περίπτωση γλυκαίνει την ύπαρξη στο υπάρχον και σε κάθε περίπτωση ακυρώνεται. Δε μπορεί παρά να κηδεύεται δημόσια ως ένα ακόμα ιδίωμα της μορφής, ως μια ακόμα αναπαραγωγή των θεαματικών ρόλων.

Ουτως ή άλλως, η κίνηση προς τη ρήξη με το υπάρχον και την ελευθερία δε μπορεί να είναι μερική και να περιορίζεται στο χώρο της τέχνης, παρά μονάχα μια ολική κίνηση. Δε μπορεί παρά να εναντιώνεται στις αλλοτριωμένες σχέσεις που ορίζουν το θέαμα και τα εμπορεύματα, σε κάθε ρόλο, σε κάθε διαμεσολάβηση, σε κάθε εξουσία. Δε μπορεί παρά να αφορά στην κατάκτηση της αυτονομίας και στην κοινωνική απελευθέρωση σε όλα τα επίπεδα της καθημερινότητας με τον ίδιο αγώνα και την ίδια αγωνία σε κάθε σχέση, σε κάθε στιγμή.

Ζ
□ Ξυπνάει μες στη νύχτα του
Τ Πηγαίνει
δ Σκύβει στο παράθυρο
ρ Στο πηλὶ κάθεται του κρεββατιού
α Το αἷμα ῥιμνάζει μες στα πόδια του

κ Δεν παραδίνεται στο ψέμα
α Κι ας μην μπορεί να μοιραστεί
ι καμιά ἀλήθεια
Ξέρει πως σε αυτόν οφείλει
ε Κι ας μη ζήσει, να διαρκέσει
υ
χ Κρατάει τον εαυτό του ἀπ' ἔξω
ή Ἐξω ἀπὸ το βόμβο
τῶν αποτρόπαιων βλημάτων
Ἐξω ἀπὸ το παιχνίδι τῶν προαχημάτων
Ἐχει τον εαυτό του

Κατὰρὰ καὶ εὐχὰ το ἰδεσθὲν
ἐπάνω στὴν πραγματικότητα μας

ο
ι Σε μέρες που εἶναι μηχανικὲς προσευχὲς
Οι μέρες εἶναι διάτρητα ῥόγια
μ
ε
ρ
ε
ς Ἡ ζωὴ δεν τρέχει παρά σέρνεται
Γηίφει καὶ γηίφεται
καὶ παρασέρνεται

Κουρασμένες σκέψεις πάνε κι ἔρχονται
Με ἐρωτηματικὰ στολίζονται
Διαλύονται
Συντάσσονται
Καὶ ἀναδιπλώνονται
Κάθε φορά σε πιο κομψὲς υποχωρήσεις

Σε μέρες που εἶναι μηχανικὲς προσευχὲς
Οι μέρες εἶναι μέρες ἀλλῶν

Μουσικό Σχήμα Nebula

